

2

Συνοπτική παρουσίαση

2

Συνοπτική παρουσίαση

Σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου νόμου για τον Συνήγορο του Πολίτη (άρθρο 3, παράγρ. 5 του Ν. 3094/2003, ΦΕΚ Α' 10), ο οποίος αντικατέστησε τον ιδρυτικό της Αρχής Ν. 2477/1997, η παρούσα έκθεση υποβάλλεται, τον Μάρτιο κάθε έτους, στον Πρόεδρο της Βουλής, συζητείται κατά τα προβλεπόμενα στον Κανονισμό της Βουλής και δημοσιεύεται σε ειδική έκδοση του Εθνικού Τυπογραφείου. Η έκθεση, που καλύπτει τη χρονική περίοδο από την 1η Ιανουαρίου έως τις 31 Δεκεμβρίου 2003, απευθύνεται επίσης σε κάθε πολίτη ή δημόσιο λειτουργό που επιθυμεί να ενημερωθεί για το έργο του Συνηγόρου του Πολίτη κατά το 2003 και για τα προβλήματα της δημόσιας διοίκησης, όπως αυτά αναδείχθηκαν μέσα από τη διαμεσολαβητική δραστηριότητα της Αρχής.

1. ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Η έκθεση αποτελείται από δέκα κεφάλαια.

Το 1ο κεφάλαιο περιέχει την προσωπική αποτίμηση του επικεφαλής της Αρχής για το έργο της κατά το 2003. Στο ίδιο κεφάλαιο διατυπώνονται και σκέψεις για την πορεία της Αρχής στο μέλλον.

Το 2ο κεφάλαιο περιλαμβάνει συνοπτική παρουσίαση της δομής της έκθεσης και του έργου του Συνηγόρου του Πολίτη για το 2003, καθώς και σύντομη περιγραφή των δραστηριοτήτων των τεσσάρων Κύκλων δραστηριότητας της Αρχής (Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Κοινωνικής Προστασίας, Ποιότητας Ζωής και Σχέσεων Κράτους-Πολίτη), όπως αυτοί λειτουργούν δυνάμει του Κανονισμού Λειτουργίας του Συνηγόρου του Πολίτη (ΠΔ 273/1999), καθώς και του νεοσυσταθέντος, δυνάμει του άρθρου 1, παράγρ. 1 και 2 του Ν. 3094/2003, πέμπτου Κύκλου Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Το 3ο κεφάλαιο αναφέρεται στην οργάνωση, τη στελέχωση και τη λειτουργία της Αρχής σύμφωνα με το οικείο νομοθετικό πλαίσιο. Περιέχει συνοπτική αναφορά στις νέες ρυθμίσεις που εισήχθησαν δυνάμει του Ν. 3094/2003, στις οικείες διατάξεις του οποίου θα αναφέρεται εφεξής η ανά χείρας έκθεση, όσον αφορά στις δραστηριότητες της Αρχής. Περιέχει επίσης συνοπτική αναφορά στις βασικές ρυθμίσεις του εκτελεστικού του Συντάγματος (άρθρο 101Α) Ν. 3051/2002 για τις πέντε συνταγματικώς κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές.

Το 4ο κεφάλαιο περιλαμβάνει τη συνολική αποτίμηση της δραστηριότητας του Συνηγόρου του Πολίτη για το 2003 και αποτελείται από δύο μέρη: Στο πρώτο παρουσιάζονται τα σημαντικότερα συμπεράσματα που προκύπτουν από την επεξεργασία των στατιστικών δεδομένων του 2003. Στο δεύτερο έχει ενταχθεί το σύνολο των στατιστικών πινάκων και των γραφημάτων, στα οποία αποτυπώνεται ποσοτικά η δραστηριότητα της Αρχής κατά το ίδιο έτος.

Το 5ο κεφάλαιο περιλαμβάνει το έργο, τα συμπεράσματα και τις προτάσεις των πέντε Κύκλων δραστηριότητας της Αρχής, με την παρουσίαση των σημαντικότερων υποθέσεων που ερευνήθηκαν κατά το 2003.

Στο 6ο κεφάλαιο, κατ' επιταγήν του άρθρου 3, παράγρ. 5 του Ν. 3094/2003, διατυπώνονται, ανά υπουργείο, νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις για τη βελτίωση του πλαισίου λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, προτάσεις οι οποίες προέκυψαν από τη συστη-

ματική επεξεργασία των προβλημάτων που ανέδειξαν οι αναφορές των πολιτών. Αποδέκτης των προτάσεων αυτών είναι η πολιτική ηγεσία των φορέων που εμπíπτουν στην αρμοδιότητα της Αρχής.

Το 7ο κεφάλαιο περιγράφει τα θεσμικά μέσα που παρέχει ο νόμος στον Συνήγορο του Πολίτη για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ως ελεγκτικής και διαμεσολαβητικής ανεξάρτητης αρχής.

Στο 8ο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι παράλληλες δραστηριότητες που αναλαμβάνει ο Συνήγορος του Πολίτη, με στόχο την καλύτερη ενημέρωση των πολιτών, αλλά και της δημόσιας διοίκησης, για τις αρμοδιότητες και την αποστολή του, καθώς και την προβολή του έργου της Αρχής, μέσω της επικοινωνίας και της συνεργασίας της με άλλους θεσμούς αλλά και της συμμετοχής εκπροσώπων της σε σεμινάρια, συνέδρια και άλλες δραστηριότητες επιστημονικού ή θεσμικού ενδιαφέροντος.

Το 9ο κεφάλαιο αναφέρεται στις διεθνείς δραστηριότητες του Συνηγόρου του Πολίτη κατά το 2003.

Τέλος, το 10ο κεφάλαιο περιλαμβάνει, με τη μορφή παραρτημάτων, τις διέπουσες τον Συνήγορο του Πολίτη κανονιστικές διατάξεις (τα άρθρα 101Α και 103, παράγρ. 9 του Συντάγματος, τον εκτελεστικό του Συντάγματος Ν. 3051/2002 για τις ανεξάρτητες αρχές, τον Ν. 3094/2003, τον Ν. 2623/1998, καθώς και τον Κανονισμό Λειτουργίας του Συνηγόρου του Πολίτη, ΠΔ 273/1999). Στο ίδιο κεφάλαιο, επίσης, περιλαμβάνονται τα βιογραφικά στοιχεία των στελεχών και του προσωπικού της Αρχής.

2. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ, ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ

Η οργάνωση, η στελέχωση και η λειτουργία του Συνηγόρου του Πολίτη καθορίζονται πλέον από τον Ν. 3094/2003, καθώς και από τον Κανονισμό Λειτουργίας του (ΠΔ 273/1999), στο πλαίσιο που θέτουν οι διατάξεις του Συντάγματος μετά την αναθεώρηση του 2001 και κυρίως εκείνες του άρθρου 101Α σχετικά με τις ανεξάρτητες αρχές γενικά, σε συνδυασμό και με τις διατάξεις του εκτελεστικού του Συντάγματος Ν. 3051/2002, και της παραγράφου 9 του άρθρου 103 του Συντάγματος, με τις οποίες ο Συνήγορος του Πολίτη κατοχυρώνεται συνταγματικώς ως ανεξάρτητη αρχή. Το πλέγμα των διατάξεων αυτών ρυθμίζει τις θεσμικές δυνατότητες του Συνηγόρου του Πολίτη, προκειμένου να διασφαλιστεί η δράση και η αποτελεσματικότητά του ως ανεξάρτητου εξωδικαστικού μηχανισμού ελέγχου και διαμεσολάβησης.

Οι δυνατότητες αυτές εκτείνονται από την απλή παρέμβαση, με σκοπό την επίλυση υπόθεσης πολίτη σε δημόσια υπηρεσία, έως τη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας που πραγματοποιήσει η Αρχή.

Κατά τη διάρκεια του 2003, 67 θέσεις ειδικών επιστημόνων και 48 θέσεις βοηθών επιστημόνων πληρώθηκαν σύμφωνα με την προβλεπόμενη στον Ν. 3094/2003 (άρθρο 5) και τον Ν. 3051/2002 (άρθρο 4, παράγρ. 7) διαδικασία. Οι προσληφθέντες ειδικοί και βοηθοί επιστήμονες υπηρετούν στην Αρχή υπό το καθεστώς της σύμβασης εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου. Επιπροσθέτως, οι αποσπάσεις 23 ειδικών επιστημόνων, υπαλλήλων του δημόσιου τομέα, παρατάθηκαν αυτοδικαίως, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 28 του Ν. 3013/2002.

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 2003

Από την έναρξη της λειτουργίας του (1.10.1998) έως τις 31.12.2003, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει δεχθεί 52.715 αναφορές.

Κατά το 2003 η Αρχή δέχθηκε 10.850 νέες αναφορές πολιτών, αλλά χειρίστηκε συνο-

λικά 16.009 υποθέσεις. Στις τελευταίες περιλαμβάνονται και αναφορές που είχαν υποβληθεί κατά τα προηγούμενα έτη και παρέμεναν εκκρεμείς για διάφορους λόγους.

Κατά το 2003 υπήρξε για πρώτη φορά μείωση της τάξης του 7,5%, σε σχέση με το 2002, του συνολικού αριθμού των αναφορών που υποβλήθηκαν στον Συνήγορο του Πολίτη. Παρ' όλα αυτά, διατηρήθηκε ένας αρκετά υψηλός αριθμός νέων αναφορών (10.850). Το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζει τη σταθεροποίηση του αριθμού των αναφορών σε υψηλά επίπεδα, όπως προοιωνιζόταν ήδη από το προηγούμενο έτος. Η μικρή αυτή μείωση ήταν μοιρασμένη εξίσου σε όλους τους θεματικούς Κύκλους της Αρχής.

Ειδικότερα, από το σύνολο των 10.850 αναφορών που υποβλήθηκαν στην Αρχή το 2003, οι υποθέσεις κατανέμονται ως εξής:

ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

12,88% επί του συνόλου

ΚΥΚΛΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

28,16% επί του συνόλου

ΚΥΚΛΟΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

19,77% επί του συνόλου

ΚΥΚΛΟΣ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΡΑΤΟΥΣ-ΠΟΛΙΤΗ

38,36% επί του συνόλου

ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

0,83% επί του συνόλου.

Από το σύνολο των 16.009 αναφορών που χειρίστηκε συνολικά η Αρχή, εξετάστηκαν και διεκπεραιώθηκαν οι 11.904, δηλαδή 74,36% επί του συνόλου (έναντι 70,97% κατά το 2002)· στο τέλος του χρόνου παρέμεναν εκκρεμείς 4.600 αναφορές – ποσοστό 28,73% (έναντι 29,03% κατά το 2002).

Μείωση παρουσίασε το ποσοστό των αναφορών που αρχειοθετήθηκαν λόγω αναρμοδιότητας (25,64% επί του συνόλου των αναφορών, έναντι 27,1% του προηγούμενου έτους), ενώ ελαφρώς αυξήθηκε το ποσοστό των αναφορών που ερευνήθηκαν κατ' ουσίαν (74,36% έναντι 72,9% το 2002). Το ποσοστό των βάσιμων αναφορών που εξέτασε η Αρχή ανέρχεται σε 57,07% (έναντι 55,2% του προηγούμενου έτους), και η διοίκηση δεν αποδέχθηκε τις προτάσεις-συστάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη σε 571 υποθέσεις (ποσοστό 13,7% επί του συνόλου των βάσιμων αναφορών), δεδομένα τα οποία, αφενός μεν σχεδόν συμπίπτουν με τα αντίστοιχα του 2002, αφετέρου δε καταγράφουν τη σταθερή και αποτελεσματική πορεία που διαγράφει η Αρχή, όσον αφορά στο διαμεσολαβητικό της έργο με τη διοίκηση.

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ

Ο Συνήγορος του Πολίτη, αξιοποιώντας τις θεσμικές δυνατότητες που του παρέχει το νομικό πλαίσιο λειτουργίας του, όπως και την εμπειρία από τον χειρισμό μεγάλου αριθμού σχετικών υποθέσεων, μεταξύ άλλων, συνέταξε, ύστερα από μακρά επεξεργασία, ειδική έκθεση για τις κεραιές κινητής τηλεφωνίας. Όπως προβλέπουν οι οικείες διατάξεις του Ν. 3094/2003, η έκθεση υποβλήθηκε στον Πρωθυπουργό και στον Πρόεδρο της Βουλής και κοινοποιήθηκε στους καθ' ύλην αρμόδιους υπουργούς Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Μεταφορών και Επικοινωνιών, Υγείας και Πρόνοιας, Πολιτισμού και Γεωργίας. Η έκθεση περιλαμβάνει συγκεκριμένες προτάσεις νομοθετικού, διαδικαστικού και οργανωτικού χαρακτήρα, που αποσκοπούν στη βελτίωση της ισχύουσας νομοθεσίας και της διοικητικής διαδικασίας, στην αναβάθμιση των ουσιαστικών προϋποθέσεων ελέγχου και εγκατάστασης των κεραιών κινητής τηλεφωνίας και στην πληρέστερη προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος.

Σε σημαντικό βαθμό αξιοποιήθηκε από την Αρχή και η δυνατότητα διενέργειας αυτοψιών για τη διερεύνηση γεγονότων και την αποτίμηση πραγματικών καταστάσεων, κρίσιμων για τη βασιμότητα των εξεταζόμενων αναφορών. Αξιοποιήθηκε επίσης και η δυνατότητα να ζητείται η διενέργεια εσωτερικών ελέγχων ή ένορκων διοικητικών εξετάσεων για τη διερεύνηση και την αξιολόγηση της συμπεριφοράς διοικητικών οργάνων ή να διαβιβάζονται στις αρμόδιες εισαγγελικές αρχές υποθέσεις για τις οποίες ο Συνήγορος του Πολίτη εκτίμησε ότι συντρέχουν αποχρώσεις ενδείξεις τέλεσης αξιόποινης πράξης.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Τα συνέδρια, οι ημερίδες και τα σεμινάρια που διοργανώνει η Αρχή ή στα οποία συμμετέχουν στελέχη της και μέλη του επιστημονικού προσωπικού της, καθώς και οι επισκέψεις εκτός Αττικής, τις οποίες πραγματοποίησε ο Συνήγορος του Πολίτη κατά τη διάρκεια του 2003 αλλά και κατά τα προηγούμενα έτη, έχουν σκοπό την ενημέρωση των πολιτών για την αποστολή, το έργο και τις αρμοδιότητες της Αρχής, καθώς και την προώθηση μιας συστηματικότερης συνεργασίας με τις δημόσιες υπηρεσίες που εμπíπτουν στο πεδίο αρμοδιότητάς της.

Στην τελευταία περίπτωση εντάσσεται κυρίως, ως κατέχουσα ιδιαίτερη θέση μεταξύ των παράλληλων δραστηριοτήτων της Αρχής, η διήμερη επίσκεψη κλιμακίου της Αρχής στη Θεσσαλονίκη (12-14 Νοεμβρίου). Στο κλιμάκιο, που αποτελούνταν από δεκαοκτώ μέλη, συμμετείχαν: ο Συνήγορος του Πολίτη, Γιώργος Καμίνης, δύο Βοηθοί Συνήγοροι και δεκαπέντε μέλη από το επιστημονικό προσωπικό. Στα γραφεία του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, τα στελέχη και οι επιστήμονες της Αρχής είχαν την ευκαιρία να συνεργαστούν με εκπροσώπους του Υπουργείου Μακεδονίας, των ΟΤΑ και άλλων δημόσιων υπηρεσιών, καθώς και με κοινωνικούς φορείς της πόλης. Στις συναντήσεις εργασίας εξετάστηκαν περιπτώσεις κακοδιοίκησης, το μεγαλύτερο όμως μέρος της επίσκεψης αφιερώθηκε στην επαφή με τους πολίτες είτε για την υποβολή νέων αναφορών είτε για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τη λειτουργία της Αρχής αλλά και τα φλέγοντα ζητήματα που τους απασχολούν.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Ο Συνήγορος του Πολίτη συνέχισε και κατά το 2003 τη δραστηριοποίησή του εκτός των ελληνικών συνόρων, έχοντας ήδη καταστεί, μέσω του προγράμματος EYNOMIA, διεθνές σημείο αναφοράς σε ζητήματα οικοδόμησης θεσμών. Το πρόγραμμα EYNOMIA χρηματοδοτείται από την ελληνική κυβέρνηση, τελεί υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης και υπεύθυνος φορέας είναι ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη, ο οποίος βοηθάει, μέσω της ανταλλαγής εμπειριών και τεχνογνωσίας, στην οικοδόμηση ομόλογων θεσμών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Όσον αφορά στη λειτουργία του προγράμματος EYNOMIA, αντιπροσωπευτικά δείγματα της διεθνούς δραστηριότητας του Συνηγόρου του Πολίτη, καθώς και της αναγνώρισης που τυγχάνει η Αρχή σε διεθνές επίπεδο, αποτέλεσαν η γνωμοδότηση ειδικών επιστημόνων του Συνηγόρου του Πολίτη πάνω στο δεύτερο σχέδιο νόμου για τη σύσταση του θεσμού του Ombudsman στο Μαυροβούνιο, ύστερα από πρόσκληση της Γενικής Διεύθυνσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα σχόλια της γνωμοδότησης αποτέλεσαν τμήμα ειδικής έκθεσης που περιλάμβανε γνωμοδοτήσεις διεθνών οργανισμών, όπως είναι ο ΟΑΣΕ και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Η έκθεση αυτή επιδόθηκε στις αρχές του Μαυροβουνίου. Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του προγράμματος εντάσσεται επίσης η διήμερη (22 και 23 Μαΐου) διεθνής συνάντηση εργασίας που διοργάνωσε ο Συνήγορος του Πολίτη με τίτλο «Ο ρόλος του Συνηγόρου του Πολίτη στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Η ενίσχυση του κράτους δικαίου ως βήμα προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση», στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι Ombudsman της Αλβανίας, των Οντοτήτων της Βοσνίας-Ερζεγοβί-

νης, της Κροατίας, της ΠΓΔΜ και του Κοσόβου, καθώς και οι εκπρόσωποι επιτροπών για την εκπόνηση των νόμων Ombudsman του Μαυροβουνίου και της Βουλγαρίας. Συμμετείχε επίσης και ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής Νικηφόρος Διαμαντούρος.

Τέλος, οι επισκέψεις των ομολόγων Συνηγόρων του Πολίτη της Νότιας Κορέας (11 Νοεμβρίου) και της Ισπανίας (8-10 Δεκεμβρίου) σε συναντήσεις εργασίας που διοργανώθηκαν στα γραφεία του Συνηγόρου του Πολίτη εντάσσονται επίσης στην προσπάθεια για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης και την αναβάθμιση της ποιότητας της δημοκρατίας εν γένει, με διάυλο την ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών από την εφαρμογή του θεσμού στις αντίστοιχες χώρες.

3. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑ ΚΥΚΛΟ

ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Η προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη αποτελεί πυρήνα της αποστολής κάθε Κύκλου του Συνηγόρου του Πολίτη. Στην αρμοδιότητα του Κύκλου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ωστόσο ανήκει κατ' εξοχήν η διερεύνηση υποθέσεων προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων που το Σύνταγμα και οι νόμοι απονέμουν σε κάθε πρόσωπο που διαμένει εντός της ελληνικής επικράτειας.

Η παρούσα έκθεση επανέρχεται με έμφαση σε ζητήματα προσωπικής ελευθερίας και, ειδικότερα, ασφάλειας των διαμενόντων στη χώρα ημεδαπών και αλλοδαπών, καθώς και σε ενδημικά φαινόμενα κακοδιοίκησης που άλλοτε υποκρύπτονται και άλλοτε εκδηλώνουν ανοικτά την προσπάθεια διασφάλισης προνομιακής πρόσβασης ορισμένων ομάδων στην αγορά εργασίας. Τη θεματική αυτή συγκροτούν αφενός η απροθυμία φορέων συλλογικής εκπροσώπησης ελεύθερων επαγγελματιών να αποδεχθούν νέα μέλη και αφετέρου οι παγιωμένες δυσλειτουργίες στο σύστημα αναγνώρισης τίτλων σπουδών της αλλοδαπής και πιστοποίησης των αντίστοιχων επαγγελματικών δικαιωμάτων των κατόχων τους.

Εξίσου σταθερή παρουσία στην έκθεση αυτή διεκδικεί η άρνηση της διοίκησης να αποδεχθεί δικαστικές ήττες της και να συμμορφωθεί πλήρως με αποφάσεις δικαστηρίων που δικαιώνουν τους πολίτες που προσέφυγαν κατ' αυτής. Συναφής δε είναι και η πιστοποιούμενη και φέτος με νέες σχετικές υποθέσεις τάση της διοίκησης να αποφεύγει τον έλεγχο νομιμότητας της δράσης της, αρνούμενη την πρόσβαση πολιτών σε στοιχεία αναγκαία για την ένδικη προστασία τους.

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι αυξημένη εμφανίζεται και φέτος η ροή αναφορών που υποβλήθηκαν από αλλοδαπούς στον Συνήγορο του Πολίτη, σε σχέση με το σύνολο των αναφορών που εξετάστηκαν από τον Κύκλο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η πλειονότητά τους αφορά στη νομιμότητα της παραμονής και απασχόλησης των ίδιων και των οικείων τους, γεγονός που αντανακλά ευθέως τις σοβαρότατες ανεπάρκειες, σε επίπεδο τόσο σχεδιασμού όσο και υλοποίησης της προσπάθειας αντιμετώπισης του μαζικού μεταναστευτικού φαινομένου που γνωρίζει σήμερα η χώρα. Απαισιόδοξα μηνύματα εν πολλοίς παρέχει και η εικόνα που σχημάτισε ο Κύκλος από τη συνεχή επαφή του με τους θεσμικούς μηχανισμούς αναγνώρισης και προστασίας των πολιτικών προσφύγων· ωστόσο, η συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές σε επίπεδο εξειδίκευσης της σχετικής νομοθεσίας αποδείχθηκε τελικά καρποφόρος και αναμένεται να αμβλύνει ορισμένες από τις δυσλειτουργίες της διαδικασίας υποδοχής των αιτούντων πολιτικό άσυλο.

ΚΥΚΛΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Ο Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας χειρίζεται υποθέσεις που έχουν ως αντικείμενο την προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων των πολιτών. Η πλειονότητα των αναφορών που χειρίστηκε ο Κύκλος, κατά το 2003, θίγουν θέματα κοινωνικής ασφάλισης και, ειδικότερα,

απόδοσης παροχών σε χρήμα, όπως είναι οι συντάξεις και τα επιδόματα. Σταθερά ανοδική εμφανίζεται η εισροή αναφορών που θίγουν θέματα υγείας. Η πλειονότητα των υποθέσεων αυτών αφορά στην ασφάλιση της ασθένειας. Ως προς τα ζητήματα της πρόνοιας, οι περισσότερες υποθέσεις έχουν ως αντικείμενο την καταβολή χρηματικών προνοιακών παροχών. Οι αναφορές αυτές κατέδειξαν την ύπαρξη προβλημάτων τόσο ως προς τα κριτήρια προσδιορισμού των δικαιούχων όσο και ως προς την προσβασιμότητα των κοινωνικά ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων.

Στην παρούσα έκθεση ο Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας αναδεικνύει θέματα τα οποία έχει μεν θίξει και στο παρελθόν, θεωρεί όμως ότι συνεχίζουν να αποτελούν ζητήματα αιχμής ως προς την εφαρμογή της κοινωνικής νομοθεσίας και τη διασφάλιση ουσιαστικής κοινωνικής προστασίας. Με τη λογική αυτή θίγονται θέματα όπως ο ρόλος των ερμηνευτικών εγκυκλίων, η πρόσβαση στα στοιχεία του ιατρικού φακέλου, η ελλιπώς αιτιολογημένη κρίση των υγειονομικών επιτροπών του ΙΚΑ κατά την έκδοση των συντάξεων αναπηρίας κ.ά. Επίσης, συζητείται η επέκταση καταβολής του επιδόματος τετραπληγίας-παρπληγίας στους πάσχοντες από παθήσεις που επιφέρουν το ίδιο λειτουργικό αποτέλεσμα και η επανεξέταση των προϋποθέσεων καταβολής των επιδομάτων μητρότητας, ώστε να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες εξελίξεις της αγοράς εργασίας.

ΚΥΚΛΟΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

Στις αρμοδιότητες του Κύκλου Ποιότητας Ζωής εντάσσονται ζητήματα χωροταξίας, πολεοδομίας, δημόσιων έργων, πολιτισμού και περιβάλλοντος. Παράλληλα, ο Κύκλος εξετάζει παρεμπιπτόντως και θέματα που εστιάζονται σε ζητήματα διοικητικής διαφάνειας, πληροφόρησης και επικοινωνίας των πολιτών με τη διοίκηση.

Τα πολεοδομικά θέματα, ιδίως οι σχετικές με πολεοδομικές παραβάσεις και με την εφαρμογή των πολεοδομικών σχεδίων αναφορές, αποτέλεσαν και κατά το 2003 τον βασικό κορμό των υποθέσεων που απασχόλησαν τον Κύκλο. Παράλληλα όμως διαπιστώθηκε άνοδος του ποσοστού των υποθέσεων με αντικείμενο αναγκαστικές απαλλοτριώσεις και πολεοδομικά βάρη, εκτέλεση δημόσιων έργων, άδειες λειτουργίας επιχειρήσεων και συγκοινωνιακά θέματα (στάθμευση, κυκλοφορία). Επίσης, σημαντική αύξηση παρουσίασαν οι αναφορές για τις κεραίες κινητής τηλεφωνίας μετά τη δημοσίευση της ειδικής έκθεσης του Συνηγόρου του Πολίτη για το θέμα αυτό. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει για τις υποθέσεις εκείνες των οποίων η αντιμετώπιση επισύρει την ταυτόχρονη εφαρμογή διατάξεων του εσωτερικού και του κοινοτικού δικαίου περιβάλλοντος, όπως οι υποθέσεις που αφορούν στη διαχείριση στερεών αποβλήτων, στην έγκριση περιβαλλοντικών όρων για την πραγματοποίηση δημόσιων έργων και ιδιωτικών δραστηριοτήτων ή, τέλος, στην εκτέλεση έργων και προγραμμάτων σε περιοχές προστασίας της φύσης και του τοπίου που εντάσσονται στο Δίκτυο Natura 2000.

Στην παρούσα έκθεση παρουσιάζονται αντιπροσωπευτικές περιπτώσεις αναφορών που καλύπτουν όλο το εύρος δραστηριοτήτων του Κύκλου Ποιότητας Ζωής, οι οποίες αναδεικνύουν τα ειδικότερα προβλήματα κακοδιοίκησης με τα οποία έρχεται αντιμέτωπη η Αρχή στον τομέα της ποιότητας ζωής.

ΚΥΚΛΟΣ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΡΑΤΟΥΣ-ΠΟΛΙΤΗ

Ο Κύκλος Σχέσεων Κράτους-Πολίτη ασχολείται κατά κύριο λόγο με τα προβλήματα που ανακύπτουν στις καθημερινές συναλλαγές των πολιτών με τις υπηρεσίες του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Στην αρμοδιότητα του Κύκλου υπάγονται υποθέσεις που αφορούν στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, στον τρόπο επικοινωνίας με τους πολίτες και στην πληροφόρηση των πολιτών. Από την έναρξη λειτουργίας της Αρχής, σημαντικό ποσοστό υποθέσεων που χειρίστηκε ο Κύκλος αφορά στις ΔΕΚΟ και στα ΝΠΙΔ.

Τα σημαντικότερα προβλήματα που αναδείχθηκαν σε αυτή την κατηγορία υποθέσεων

σχετίζονται με υπέρογκους λογαριασμούς, με προβλήματα ζημιών από βλάβες του δικτύου ή μη συμμόρφωσης με τους Χάρτες Υποχρεώσεων προς τον Καταναλωτή. Κοινός παρονομαστής των υποθέσεων αυτών είναι η κατάχρηση της μονοπωλιακής θέσης των δημόσιων επιχειρήσεων στην παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών, με αποτέλεσμα ο πολίτης να επιβαρύνεται με δαπάνες που δεν οφείλει ή που βαρύνουν άλλες υπηρεσίες, όπως είναι π.χ. η μετακίνηση του κόστους τεχνικών εργασιών στον καταναλωτή, χωρίς η αναγκαιότητα των εργασιών να προκύπτει από υπαιτιότητα του τελευταίου. Το πρόβλημα επιτείνεται από το έλλειμμα πληροφόρησης που έχουν οι πολίτες, αφού συχνά η Αρχή καλείται εκ των πραγμάτων να καλύψει το κενό αυτό, ενημερώνοντας τους πολίτες για τις δυνατότητες που έχουν σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο.

ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Ο Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού έχει ως αποστολή την προάσπιση και την προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού. Αρχισε να λειτουργεί τον Ιούλιο του 2003, σε εφαρμογή του Ν. 3094/2003, που επαναπροσδιορίζει τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας του Συνηγόρου του Πολίτη. Ο Κύκλος λειτουργεί με τα πρότυπα του διεθνώς καταξιωμένου θεσμού του «Συνηγόρου του Παιδιού».

Το θεματικό αντικείμενο του Κύκλου Δικαιωμάτων του Παιδιού ορίζεται από τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, που έχει επικυρωθεί από τον έλληνα νομοθέτη με τον Ν. 2101/1992 και έχει, σύμφωνα με το Σύνταγμα, αυξημένη τυπική ισχύ, καθώς και από την υπόλοιπη εθνική νομοθεσία που αφορά στο παιδί. Ως παιδί ορίζεται κάθε πρόσωπο που δεν έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του.

Ο Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού αφενός επιλαμβάνεται υποθέσεων που αφορούν σε παραβιάσεις δικαιωμάτων του παιδιού από δημόσιους φορείς και ιδιώτες, ύστερα από αναφορές πολιτών ή και αυτεπάγγελτα, αφετέρου αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την προάσπιση και την προαγωγή των δικαιωμάτων αυτών, ενημερώνει και διαπαιδαγωγεί τους πολίτες για αυτά και υποβάλλει στην πολιτεία θεσμικές και νομοθετικές προτάσεις που αφορούν στο παιδί.

Κατά την πρώτη περίοδο λειτουργίας του, ο Κύκλος έδωσε έμφαση στον προσδιορισμό του αντικειμένου του, την επεξεργασία των μεθόδων εργασίας και στον προγραμματισμό των ενεργειών ενημέρωσης των πολιτών και των κοινωνικών φορέων που ασχολούνται με το παιδί για τη δράση του. Στην παρούσα έκθεση παρουσιάζονται οι βασικοί άξονες της δράσης του Κύκλου, καθώς και ο τρόπος προσέγγισης και επικοινωνίας με τα παιδιά. Συγκεκριμένα, επιλέχθηκαν να παρουσιαστούν χαρακτηριστικές υποθέσεις σε ποικίλα θεματικά πεδία με τα οποία ασχολείται ο Κύκλος: το δικαίωμα στην ταυτότητα και στην εκπαίδευση, δικαιώματα ειδικών ομάδων παιδιών, όπως αλλοδαπών (αίτημα ασύλου και οικογενειακής επανένωσης από ανήλικους αλλοδαπούς), μειονοτικών ομάδων (εκπαίδευση παιδιών Ρομά), παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και παιδιών φιλοξενούμενων σε ιδρύματα κοινωνικής προστασίας (Ιωσηφόγλειο Ίδρυμα). Επιπροσθέτως παρουσιάζεται μια υπόθεση παραβίασης δικαιωμάτων του παιδιού στον οικογενειακό χώρο και ο τρόπος παρέμβασης του Κύκλου, στο πλαίσιο της νέας αρμοδιότητάς του Συνηγόρου του Πολίτη στο πεδίο των ιδιωτικών υποθέσεων.

